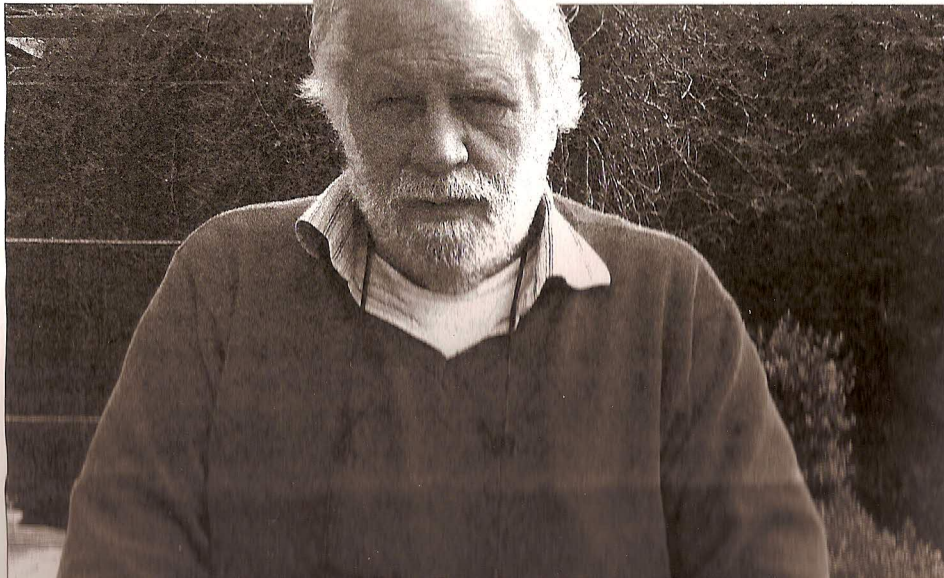

Kunstatelier werkt vaak als "biechtstoel"

Keramist Toin Delva begeleidt al 22 jaar kunstateliers in de Gentse gevangenis aan de Nieuwewandeling. Dat hij langdurig wekelijks met dezelfde gedetineerden aan de slag gaat, maakt hem tot een vertrouwenspersoon bij wie ze eens hun hart kunnen luchten. "Ja, ze hebben iets misdaan dat niet door de beugel kon, maar het zijn ook mensen zoals u en ik. Ze verdienen wat menselijkheid", zegt Delva.

EMMANUEL VAN LIERDE // "Toin Delva – toen leerkracht ambachten in het buitengewoon secundair onderwijs (BuSO) van de Broeders van Liefde in Machelen-Zulte – was met de bouwwoorde naar Roemenië geweest. Nadien ging hij bij een serviceclub getuigen over zijn ervaring. "Daar kwam

een vroegere scoutsvriend naar me toe en vroeg me bij hem langs te komen in de Nieuwewandeling, waar hij bestuurder was", vertelt Delva. "Ik heb u nodig om er menselijkheid binnen te brengen", zei Dirk Scheerlinck hem. En zo begon Delva 22 jaar geleden keramieklessen te geven in de Gentse gevangenis.

"Hoewel het een mooi gotisch gebouw is, is die gevangenis een gesloten wereld. Gewezen directeur Luc Stas omschreef het altijd als een kleine stad waar mensen wonen in aparte huisjes. De gedetineerden staan er zelf in voor het huishouden en het onderhoud. Zo hebben ze de voorbije jaren de vleugels in frisse kleuren geschilderd. Een onderhouden gebouw legt alvast de basis voor een goede sfeer. Maar de vrijheidsberoving geeft toch een beklemmend gevoel. Je erin verplaatsen, betekent sleutels, deur, sleutels, deur... Achter je valt het slot dicht. Gelukkig wordt er veel gedaan om het leven binnen de muren draaglijk te maken. Die inwoners moeten als mensen behandeld worden. Ik kwam er in de loop der jaren meerdere oud-leerlingen tegen. Dan vroeg ik me af: wat zitten die hier te doen? Ik tracht daar niet aan te denken en vraag niet wat ze misdeden. Ik wil als mens met hen omgaan. Ik kom niet bij hen binnen als een beambte in het blauw. Ik hoor niet bij het regime en daardoor breng ik echt wat buitenwereld binnen. Tot nu toe heb ik me nooit onveilig gevoeld. De dag dat het wel zo is, ga ik niet meer terug", geluigt de keramist.

Vlinders

Delva werkt met gemengde groepen – mannen én vrouwen; er ontstonden al eens koppels in zijn atelier – van tien tot veertien gevangenen. "Een jaar lang zijn dat dezelfde mensen die zich engageren om naar mijn lessen te komen. Ze kunnen zich nadien ook opgeven voor een volgend jaar.

meestal naar het fonds voor slachtofferhulp. Op dit moment heb ik twee stagiairs uit de lerarenopleiding. Zij stelden voor te werken rond handen: gevouwen handen, handen die de wereld omarmen, een schrijvende hand... De gedetineerden maakten een mal van hun handen. Uiteraard duiken frequent tralies op in die werken. Bijzonder waren ook de transferbakken – de dozen die gedetineerden krijgen als ze verhuizen van de ene naar de andere gevangenis – waarin ze hun innerlijke gevoelens en frustraties, bijvoorbeeld over de overbevolking, uitdrukten met beelden."

Recht in kunst

Met "zijn kunstenaars" werkte Delva ook mee aan de permanente tentoonstelling *Recht in kunst* die sinds 2014 de kale gangen van de kabinetten in het nieuwe Gentse gerechtshuisgebouw aan de Opgeëistenlaan siert. "Gedetineerden, psychiatrische patiënten – via de vzw PsycArt –, leerlingen van de grafische school VISO en de Academie van Deinze werkten eraan mee. Zoals bij al onze projecten gaat het om kunst met een boodschap, confronterend vaak. Toen ik dit initiatief voorstelde, waren de gevangenen aanvankelijk boos. 'Ze steken ons binnen en nu zouden wij iets voor hen moeten doen? *Forget it!*', maar een van de vrouwen vond dat ze de kans moesten grijpen. De stemming keerde; ze deden mee."

Dezelfde reactie deed zich voor toen de gevangenen gevraagd werden een verjaardagscadeau te maken voor minister van Justitie Koen Geens (CD&V). "Na wat vloeken bedachten ze wat ze konden maken. Het werd een torso bestaande uit puzzelstukken (*zie cover, nvdr*). Enkele ontbreken. 'Daar werken we nog aan', legden ze uit. Ja, ze hebben nog werkpunten. De minister kwam het cadeau in ontvangst nemen tijdens ons ateliermoment en *ging met de makers in gesprek*", zegt Delva.

Luisterend oor

"In wezen draait het daarom: om het gesprek. Ke-